

KÓKA ERIKA – SZABÓ NÁNDOR

ÁLLATI VIGASSÁGOK

Kóka Erika – Szabó Nándor

Állati vigasságok

Kóka Erika – Szabó Nándor

Állati vigasságok

Gyermekversek és képek
óvodásoknak és kisiskolásoknak

Akasztó, 2019

A sorozatot szerkeszti:
Réthey-Prikkel Miklós

A könyv kiadását támogatta:
Akasztó község képviselő-testülete
Dr. Bozi Róber
Névtelen adományozók

Címlap:
Szabó Nándor

Kiadó:
Réthey-Prikkel Miklós

ISSN 1586-2240
ISBN 978-615-6083-00-5

Weöres Sándor: A vak

A fehér szín milyen lehet?
mint sima síkos ablaküvegen
ha végighúzom kezemet.

A kék mily képzelet?
mint távoli bűgő zene
ha lágyan tölti fületem.

És a lila?
mint édesség, vagy ánizs íze,
muskotály és vanília.

S a sárga?
talán falusi udvaron
kisirécék hápogása.

A barna?
ha földön fekvé mozdulok
s göröngy nyom oldalamba.

A zöld?
illatos réten heverek,
elevenése teletölt.

Hát a piros?
mint húsomban a fájdalom,
szúrós és nyilalós.

S a fekete?
mint tompa csönd közel és messze,
se éneke, se üteme.

Állati vigasságok

Nádi sípon szól a kánkán,
Tücsök zengi vízi hárfán.
Béka brácsás, szól a kánon!
Szöcske szisszen zöld fűszálon.
Szitakötő rá-rázümmög,
Bagoly huhog, néha hümmög.
Ritmust koppint harkály a fán,
Fakopáncs ő, nem sarlatán.
Egér cincog, vidám dala,
Elkelne már a citera.
Gerlenóta, szép szerenád,
Zizeg hozzá, susog a nád.

A víziló

Bent a vízben állig merül,
Álomba is így szenderül.
Orra, szeme, szája fején,
Koponyája legtetején.
Baj nem éri, vizet nem nyel,
Hortyog, prüszköl vidám kedvvel.
Még a földön is veszélyes,
Óriás foga, de éles.
Hatalmas csupasz a teste,
Mondják, hasonlít a cetre.

A kutya

A kutya csodálatos:
Labdát, csontot hoz.
Az egyik szánt hús,
A másik nyomoz,
Vagy vakot vezet.
Ha nincs munka éppen,
Kis gazdival játszik
Otthon vagy a téren.
Meglátod, ha eljössz hozzám:
Legszebb az én kutyám!

A bölény

Hatalmas állat a bölény.
Fején bundás sörény,
Gubancos, rövid a farka,
Huncut bojttal rajta.
Szarva kettő, hengeres.
Azt hinnéd, hogy égre les.

A csiga

Fején szarva, kettő darab.

Puha teste lassan halad.

Nyoma ott lesz, ahol csúszkál.

Kicsipkézve sok-sok fűszál,

Hátán viszi meszes házát.

Nem találod sehol mását.

A mókás

Mókás, vörös a farka,
Íránytű van rajta.
Mikor az ágakon kószál,
Az mindig szolgál.
Kotorász a fa alatt:
Van-e neki jó falat?
Fenyőmag meg mogyoró,
Ez lesz neki csudajó!

A giliszta

Furcsa állat a giliszta:
Földben váj és mégis tiszta.
Lassan gyűrűzik előre,
Kertből ki a legelőre.

A görény

Közönséges állat,
Szaga bűzlik,
Jön utánad!
Tisztasága kétes,
Mondom: rémes.
Néhányan kedvelik.
Sétáltatják,
Dédelgetik
A szelídebb fajtát.
Én nem tudom...
Ha úgy tetszik,
Tőlem lehet barát!

A hangya

Szorgos állat a hangya:
Nincsen neki hangja.
Kicsi teste sose fárad,
Szedegeti a morzsákat.
Csapatba verődve
Haladnak előre.
Bontanak és építenek:
Ők a szorgos hangyasereg.

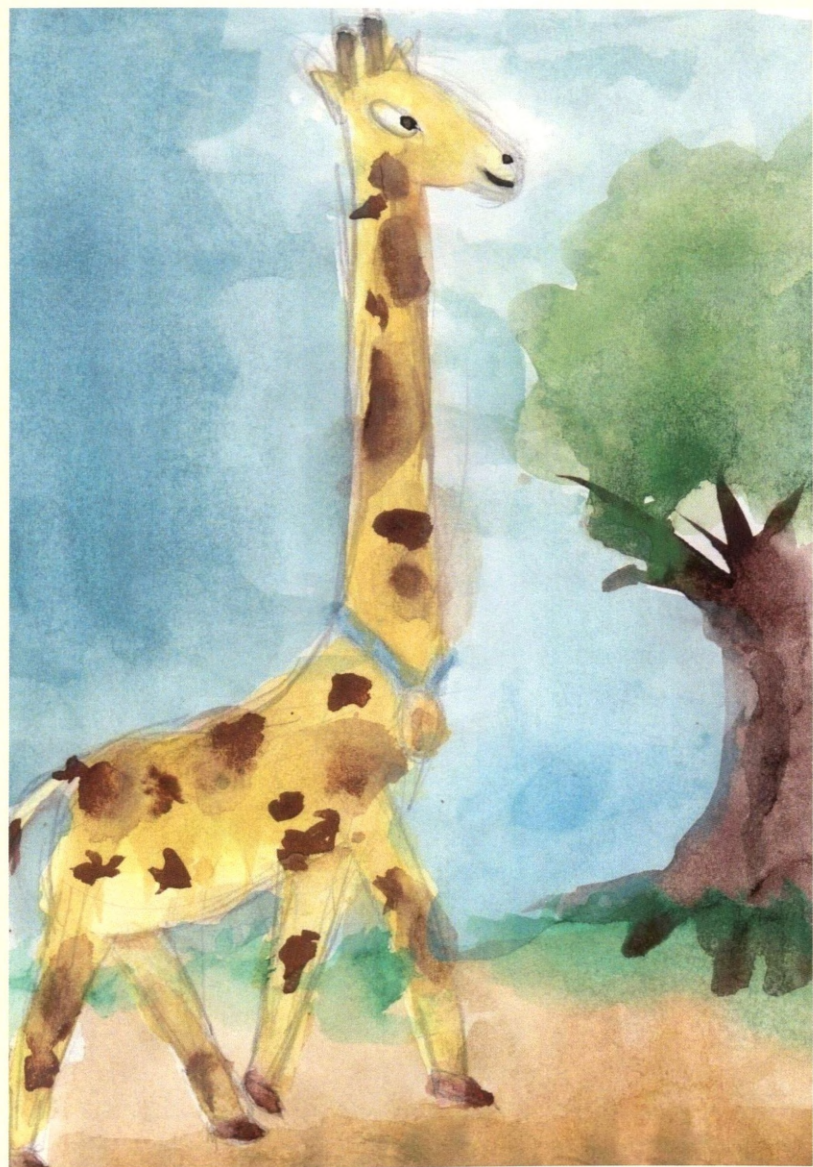
A katica

Bárányműlős szegény Ica,
Nem úgy, mint a kis Katica.
Ica pöttye hatszázhetven,
Katicának hét volt kedden.

A zsiráf

Legmagasabb állat
Itt a földön,
Nem vitás,
Ki lenne más:
A foltos zsiráf!
Óriásnyak Országában
Ő az örök nyerő,
A magaslati növényevő.

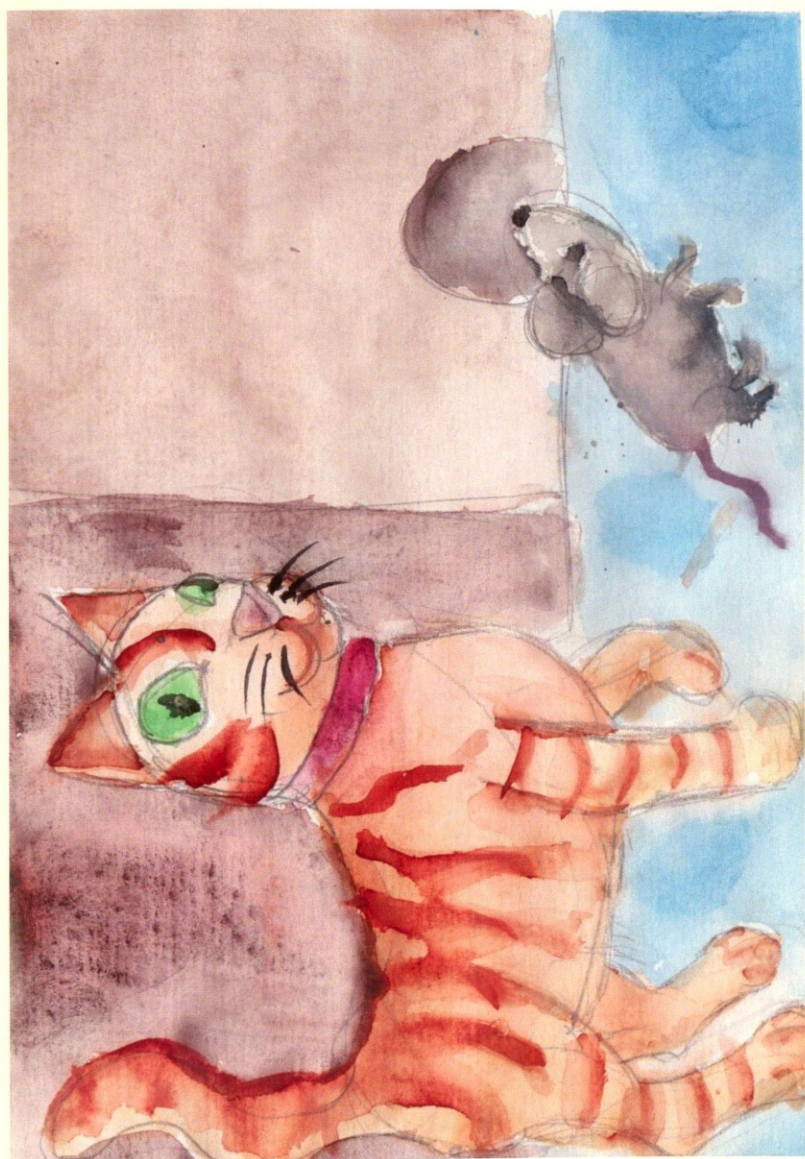
A lepke

Pilled a pille
Mezőn, réten,
Csillámló levélen,
Lehajló faágon.
Aztán száll lepkeszárnyon.
Körbetáncol virágot, bokrokat.
Mind hívón bólogat.
Csodás fátyla kitárul,
A festő is elámul.
Oly egyedi ez a minta!
Ki rajzolta? Csodatinta?

A cica

Finom puha a talpa,
A karma pedig éles.
Nyávog, miákol, kényes.
Dorombol, dörgölőzik,
Napon nyújtja testét,
Egérrel kergetőzik.
Sétál a háztetőn,
Mintha földön járna.
Szeme este világít,
Neki nem kell lámpa.

Az őz

Egy bak meg egy suta
Összeadva: őzpár,
És velük a gida,
Lesz az őzcsalád már.

Együtt éldegélnek
Erdő sűrűjében.
Látod őket mezőn,
Meg az út tövében.

Kecses, vékony lába
Olyan őzikeláb.
Könnyed, szép járása.
Hát soroljam tovább?

Nem ölnek állatot
Éhségből az őzek.
Munkát másnak adnak:
Például a csősznek.

Hogy éhen nem vesznek,
Ilyen könnyű menü!?
Növényeket esznek.
Keveset és sűrűn.

A pók

Selyemhálót sző a pók,
Hasa alatt Selyemgyár.
Anya nagyon unja már,
Megint fon a saroknál.

A szúnyog

Lánykám lágyan piheg, szunnyog.
Nem mész innen undok szúnyog!
Fölriasztod még a Dorkát!
Meg is csípted már az orrát.
Döng a szúnyog, hogy danászik,
Fülem fölött citerázik.
Dóri dünnög, aztán bömböl:
Lefeletél kárörömből.
Nem kell neki csak a dalom,
Hallgass el, te, pótcimbalom!
A szomszédban vár a nád,
Ide nem kell szerenád!
De a szúnyog tovább zümmög.
Dóri, szegény fel-felhüppög.
Ha a lány orra megint vérzik,
Itt minden szúnyog elenyészik!
Ekkor Dorka nagyot csapott,
És a szúnyog elhallgatott.

A sün

Ha dörög, ha nem dörög,
Este a sün sündörög.
Szimatolva araszol.
Ez a vers ma róla szól.
Vándorolgat egyedül.
Ha megbújni kényszerül,
Befekszik az avarba,
Hogy senki se zavarja.
Tüskéje szúrós, kemény,
Ha közeledsz, fél szegény!
Pedig őt baj nem éri,
Hátát tűpárna védi!
Gömbölyödik kerekre.
Nem veheted kezedbe!

A teve

Sivatag állata: teve!

Ha teheted, utazz vele!

Ha púpja egyszer kiadó,

Jobb lesz, mint a hintaló.

Mi leszünk a küldemény:

Egy púpon te, másikon én.

A bárány

Zsendül a tavaszi legelő,
Bégetéstől hangos a mező.
Vonul a nyáj a juhász mellett,
A barik békében legelnek.
Mennyi bárány: fehér, fekete!
Nyári bundájuk vajon meleg-e?
És mi lesz a téli ruhájuk?
Hát a göndör szőrű bundájuk.

A jegesmedve

Magában egy jegesmedve
Búbánatba keseredve
Barlangjában gubbaszt régen.
Nem is tudom, melyik télen
Történt vele az az eset:
Hólabdája– zsupsz – szétesett.
Pedig milyen soká gyúrta!
Havas orkán mennyit fútt!
És most vége, sehol sincsen,
Kedve neki ezért sincsen.
Jégodúba behúzódva
Ki nem bújik hideg hóba.
Aztán lábra kerekedve
Újra megjön régi kedve.
Hat mázsája sem szab gátat,
Karma jó lesz korcsolyának!
Elszáll minden régi búja,
Hógolyóját újra gyúrja.

Tónusok

Színes hangulat,
Palettán játék.
Csak pont és vonal,
Folt, forma, árnyék.
Idők metszete,
Beszédese szándék.
Itt vagyok – mondja:
Szín, Forma, Árnyék.

2000. július 6.

E kis szójáték – kép és nyelv határán – így született.
Alkotótábort szerveztem több nyáron is a művelődési házban. Felszabadult hangulatban dolgozott, alkotott serényen hat-hét amatőr festőművész a nagyteremben. Nyitott volt a tábor, bárki bejöhetett az utcáról, Erika is megjött. Csak nézelődött, sétálgatott a paletták között, lassan hatása alá került a vonalaknak, foltoknak, ötleteknek, félkész képeknek: lenyűgözte a látvány, *a szituáció hatalma*. Megszólítottam: – *És a költészet, Erika?*
Másnap hozta e kis verset, mindannyiunk örömére.

Kóka Erika

Kiskőrösön született. Gyermek és diákéveit szülővárosában töltötte. A költészet már fiatalon hatalmába kerítette. A Petőfi Sándor Gimnázium irodalmi életében jelentős szerepet játszott alkotásaival és előadásaival. Kedvet ébresztett, tüzet csiholt: színésznek készült, – végül is tanár lett. Vezette, irányította azokat, akikben tehetséget látott, s akik rövidesen az előadók, versírók táborában találták magukat. Tanítványai közül többen indultak színészi pályára, vagy választották a versírás önkifejező módját.

Ma a Lajosmizsei Fekete István Sportiskolai Általános Iskola pedagógusa. *A ritmus, a rím, a zene, a játék mindenkiben ott van – vallja –, csak szabaddá kell tenni az utat: előjön önmagától is a Szép üzenete, emlékeztetve gyermeki valónkra.*

Ez a játékos ámulat segítette az állatversek létrejöttét is.

Az első versek nyelvtanórára készültek, szemléltetés céljából. A versek szöveghez kép kellett.

A tehetséges Szabó Nándor az osztályába járt, és csak szólnia kellett neki:

– *Nándi, festenél egy-egy képet kedvenc állatokról?*

– *Igen, szívesen!*

Nándi papírra varázsolta az állatok „képi mását”, lenyűgözte osztálytársait is. Ekkor született az elhatározás: legyen kötet a versekből és a képekből. Nándi hatodik osztályos volt, most már kilencedikes.

Teltek az évek, és végre itt van az *Állati vigasságok*.

Meghívás az állatok világába: inspiráció felfedezésre, alkotásra.

Ez a versíró, a képíró és a szerkesztő szándéka.

Szabó Nándor

Hosszú hajú, nyakigláb tiniként ismertem meg.
A közös szakmai munkánk közben a lelkét is megmutatta.
Érzékeny, kedves természete és az a nagy szakmai siker,
– **Tiszavasvári, 2017. Országos Akvarellverseny**
korosztályának első helyezettje –
amelyet együtt éltünk meg, reményekre jogosít.
Nincs nagyobb elismerés egy tanár számára, mint az,
ha a jövőbe látva érzi és tudja, hogy tanítványa alkotótevékenységben
fölé emelkedik.
Nándor ilyen tanítvány! Mindig büszke leszek rá!

Grafika tanára
B. Zeikfalvy Anna

Kiskőrös, 2018. március 23.

Hol kezdődik a költészet?

Gyermek a költészetben.

A négyéves Weöres Sándort faggatják a rádióban, milyenek voltak első versei? Íme, kétéves korában:

*Csoma Csoma Cepelin
Csoma Csoma Cepelin
Narancs.
Csoma, Csoma Cepelin,
Csoma Csoma Cepelin
Füge.*

(Alföldy Jenő: Irodalmi fogalomtár. Népszabadság, 1988. 127. 6.)
Vagy Kálnoky László verse:

:

*Az ivánci váron rivánci vár,
A rivánci váron léptet a balál.*

Nemes Nagy Ágnes:

büszke tebene, áll, csak áll, a réten.

Benyhe János ötévesen, a ház végében ezt dünnyögte maga elé:

a tyúk mögösz a dúnyogot,

vagy:

öngöm hívna pörbenyi cipőnek.

Ezeket a szövegeket nem kell értelmezni, nyilvánvaló nyelvi megelőzöttségük, így is tökéletes alkotások.

Romponcsó – mondta Miklós fiam, amikor tanulni kezdte anyanyelvét, a magyart; jelentése: *sorompó*. Aki gyermeket nemz és nevel, mind megéli ezeket a spontán nyelvi leleményeket, melyek szállóigévé válnak a család emlékezetében. Spontán tör felszínre a tudatalatti.

A tanárnő már kilépett a gyermekkorból, de lelkében alkalmazkodott a feladathoz. Versei rácsodálkozások az állatok különleges világára: afféle játékos pillanatképek. Nyelvi játéka a felnőtt ember gondolkodására is utalnak, miközben saját gyermekkorát idézik fel, – hogy megfelelően tanítványa foltokba rejtett üzenetének: a kedvenc állatok játékos fő tulajdonságainak. A *kép* és a *vers* egymásra utal, sőt kölcsönösen segítik egymás befogadását: „Megmutatni az anyag formálásának összfonós és tudatos mozdulatait...” – mondja Lator László.

„A gyermekversben a szavak ejtése, dallama fiziológiai élményt ad, s észrevétlenül fejleszti a beszédtechnikát, az emlékezőtehetséget. A gyermeklíra elválaszthatatlan a játéktól –, a gyermek szívesen énekl el azt, amit játszik, és játék egyúttal a létszükségleteivel is összefügg, a sétától az elhívásig, a játszástól az egyszerű munkafolyamatokig és a családi élettől a nagyobb közösségbe illeszkedésig. A gyermekirodalom szorosabban beleilleszkedik az összművészetbe, mint a felnőttirodalom: a képeskönyvtől a bábozásig, a közös, táncszerű játéktól a természettel való ismerkedésig együtt jelennek meg a testvérműfajokkal.” – mondja Alföldy Jenő. (Irodalmi fogalomtár. Bp. 1994. 101.)

*

Hasonló rendhagyó fordulatok, képes kifejezések, metaforák:

„*Muszájul, szörnyűn másokért,*

Hogy a Jövőt fehérek tudja” (Ady Endre: Az Antikrisztus útja)

Kényszer a cselekvés, tenni másokért, s a jövőért.

„*Ki voltam magamtól büszkélve*” – így szólt Erika egy önhitt pillanatban. Büszke voltam magamra – sugallja e nyelv/tani határokat ostromló szabálytalan, kombinált kép.

„*Mindent csinálni dugva vétkezem*” – írta Sztraka Zsuzsa néni, a döbrögeci múzsa. Íme, a homoki költészet egy gyöngyszeme. Így fogalmazta összevont hasonlatba, metaforába a görcsöt, mely férjura tiltó szavára keletkezett lelkében:

– *Ne a verssel foglalkozz, abból nem élsz meg!*

„*Plutó e torzót márványból szoborta.*” (Babits Mihály: Futurum exactum).

– Csak úgy, értelmezés nélkül.

„*Ugyanis a költészet az őseredeti szerepét tölti be. A világot nem értjük, a világ nyomasztó, de ha ennek valahogy alakot adunk, megszabadulunk a szorongástól. Mint a barlangrajzokat ránk hagyományozó ősember: elébünk tesz valamilyen lényt, valamilyen tárgyat, és közben úgy érzi, megértette, lefűlelte az egyébként persze érthetlent. S azzal áztatom magam: ha nézem, ha olvasom ezt vagy amazt, többé-kevésbé azt kapom általa, amit megalkotója beletett.*” (Lator László: Kakasfej vagy filozófia? Mire való a vers? Bp. 2000. 209.)

Annál nagyobb a szöveg esztétikai hatása, üzenete, értéke, minél tömörebb, minél jobban eltér a köznyelvtől – szól az irodalmi esztétika alapelmélete.

„Az anyanyelv együtt fejlődik a gondolkodással, az érzelmi anyanyelv pedig együtt fejlődik az érzelmi kultúrával. Az ész a beszéddel fejlődik, a beszéd és a gondolkodás szétbonthatatlan, a művészi gyakorlat pedig az érzelmi kifejezéssel neveli, alakítja az érzelmi kultúrát, a szépérzékét. A mai társadalom nagyobbik része nem alkotja, nem élvezi, hanem fosztogatja a művészetet. Mivel nem beszél a művészi nyelvet, nincs érzelmi kultúrája. Az olyan ember, aki nem tudja kezelni az érzéseit: a gyász, a harag, a csalódás – amiről nem tehet –, ha megrohanja, tehetetlen és fegyvertelen lesz. Lelke kiegyensúlyozatlan marad, türelmetlen, törékeny, magának való.

Az iskolának fel kell vállalnia ezt a nevelést, azt az ismeretátadást is, ami kicsúszott, vagy bele sem került az oktatásba.” (Andrásfalvy Bertalan: Jövők gyökerei.)

*

Kép és vers, kép és költészet – a szépség ikertestvérei.

Két kötetet ajánlunk a szépre szomjas Olvasónak, aki az adott tárgy képi és versbéli megfogalmazásának klasszikus példáira vágynak:

Reisinger János: Kisvers-nagymesterek. A magyar költészet rövid verseinek nagy tanulságai. Németh G. Béla ajánlásával és Mészáros Katalin grafikáival. Bibliaiskolák Közössége – Oltalom Alapítvány. h. n. [Debrecen] 1999.

Zentai Gabriella válogatta, szerkesztette: „Ki fejt meg a titkát?” A Balaton magyar költők verseiben és magyar festők képein. Művészeti Albumokért Alapítvány. Budapest, 2015.

Akasztón, 2019 december havában

Rétthey-Prikkel Miklós

Tartalom

Weöres Sándor: A vak.....	5
Állati vigasságok.....	6
A víziló	8
A kutya	10
A bölény	12
A csiga	14
A mókus	16
A giliszta.....	18
A görény.....	20
A hangya.....	22
A katica.....	24
A zsiráf	26
A lepke.....	28
A cica	30
Az őz.....	32
A pók	34
A szúnyog.....	36
A sündisznó	38
A teve.....	40
A bárány	42
A jegesmedve.....	44
Tónusok	46
Kóka Erika.....	47
Szabó Nándor.....	48
Réthey-Prikkel Miklós: Hol kezdődik a költészet?.....	49

